

A multilaterális fejlesztési bankok elszámoltathatósága, különös tekintettel az Európai Beruházási Bankra*

PÁNOVICS Attila

egyetemi adjunktus, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

1. BEVEZETÉS

A multilaterális fejlesztési bankok olyan nemzetközi pénzügyi intézmények (*International Financial Institutions – IFIs*), amelyek jogi szempontból nemzetközi szervezetként járulnak hozzá világszerte különféle beruházások megvalósításához. Nem hagyományos kereskedelmi bankok, de az általuk nyújtott pénzügyi, technikai és egyéb segítség gyakran nélkülözhetetlen szerepet játszik a gazdasági tevékenységek elősegítéséhez szükséges projektek sikerességében.

Ezek a nemzetközi pénzügyi intézmények a saját statútumuk, az állami szintű szabályok vagy mindkettő alapján ki vannak véve az állami felügyeleti hatóságok hatásköréből. Nem terjed ki rájuk a prudenciális szabályozás, és nem gyakorol senki felettük prudenciális felügyeletet.¹ A multilaterális fejlesztési bankok speciális helyzetét Magyarországon egyértelműen bizonyítja a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény, amelynek 1. melléklete felsorolja a jogszabály hatálya alól kivett nemzetközi pénzügyi intézményeket, amelyek hazai tevékenységére a törvény hatálya nem terjed ki:

1. Afrikai Fejlesztési Bank,
2. Amerika-közi Fejlesztési Bank,
3. Amerika-közi Befektetési Társaság,
4. Ázsiai Fejlesztési Bank,
5. Európai Beruházási Alap,

* A tanulmány az FK 134930. sz. OTKA-projekt keretében készült. Az FK-134930. sz. számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a fiatal kutatói kiválósági pályázati program (FK_20) finanszírozásában valósult meg.

¹ Baranyay László – Halász Zsolt: Multilaterális bank és uniós intézmény: az Európai Beruházási Bank. *Iustum Aequum Salutare* 2019. 1. sz. 23. o.

6. Európai Beruházási Bank,
7. Európa Tanács Fejlesztési Bankja,
8. Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank,
9. Északi Beruházási Bank,
10. Karibi Fejlesztési Bank,
11. Nemzetközi Beruházás-biztosítási Ügynökség,
12. Nemzetközi Pénzügyi Társaság,
13. Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank,
14. Nemzetközi Valutaalap,²
15. Nemzetközi Beruházási Bank,³
16. Ázsiai Infrastrukturális Fejlesztési Bank.⁴

A nemzetközi pénzügyi intézményeket megillető kiváltságokra és mentességekre (*privileges and immunities*) hagyományosan a funkcióik hatékony gyakorlásának egyik legfőbb garanciájaként tekintenek (*functional necessity*).⁵ A döntéseik felülvizsgálatára különféle elszámoltathatósági mechanizmusok (*accountability mechanisms*) kerültek bevezetésre⁶ azon egyének vagy csoportok számára, akik úgy vélik, hogy az említett intézmények tevékenysége megsértette a jogaikat. Ezek az eljárások azonban nem biztosítanak hatékony jogérvényesítési lehetőséget, és nem teszik lehetővé a bírósághoz fordulást, hiszen az abszolút immunitás kiterjed az államok bíróságainak joghatósága alóli mentességre is.

2. A MULTILATERÁLIS FEJLESZTÉSI BANKOK ELSZÁMOLTATHATÓSÁGA

A fejlesztési bankok jellemzően olyan beruházásokat finanszíroznak, amelyek komplexitásuk miatt komoly szakértelmet és kapacitásokat igényelnek, ezért nehezebben valósíthatók meg, jelentős forrásigényük következtében pedig jellemzően csak hosszabb távon térülnek meg. Ide sorolhatók a különféle inf-

² A hivatkozott jogszabályi rendelkezés sajnos nem ezt az elnevezést használja, ettől függetlenül a Nemzetközi Valutaalap (*International Monetary Fund – IMF*) is nemzetközi pénzügyi intézmény, de nem sorolják a multilaterális fejlesztési bankok közé, mert a tevékenysége középpontjában kezdettől fogva a nemzetközi monetáris rendszer stabilitásának a biztosítása áll.

³ Az 1970-ben alapított *International Investment Bank (IIB)* eredetileg a KGST-országok vállalatait támogatta; székhelyét 2019-ben helyezték Moszkvából Budapestre. Oroszország (45,44%) után Magyarország volt a második legnagyobb részvényese (25,27%). Miután az orosz-ukrán háború kitörését követően a többi európai részvényes (Bulgária, Csehország, Szlovákia és Románia) bejelentette a kilépését, az Amerikai Egyesült Államok pedig 2023. április 12-én bejelentette, hogy a Bank három vezető tisztségviselőjét szankciós listára helyezte, az intézmény működése gyakorlatilag ellehetetlenült. Magyarország kilép a Nemzetközi Beruházási Bankból. <https://kormany.hu/hirek/magyarorszag-kilep-a-nemzetkozi-beruhazasi-bankbol> (2023.04.15.).

⁴ A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 1. sz. melléklete ugyanezt a listát tartalmazta, kivéve a listában szereplő utolsó két intézményt.

⁵ IBRD Articles of Agreement, Article VII: Status, Immunities and Privileges. <https://www.worldbank.org/en/about/articles-of-agreement/ibrd-articles-of-agreement/article-VII> (2023.03.12.).

⁶ Például az EBRD független projektelszámoltathatósági mechanizmusa (*Independent Project Accountability Mechanism*) vagy az EBB Csoport panasztételi mechanizmusa.

rastrukturális, közlekedési, energetikai és mezőgazdasági fejlesztések, valamint a nagyobb ivóvíz- és szennyvízberuházások, hulladékgazdálkodási projektek, különösen a fejlődő (feltörekvő) országokban. Olyan régiók számára is képesek továbbá támogatást nyújtani, ahol a gazdasági szereplők gyakran nem férnek hozzá a hagyományos kereskedelmi bankok által nyújtott hitelekhez.

A multilaterális fejlesztési bankok által nyújtott pénzügyi eszközök igénybevétele általában nem zárja ki egyéb források bevonásának a lehetőségét. A tapasztalatok szerint az általuk biztosított források jelentős magántőkét is képesek mozgósítani, ösztönözve a magánszektor aktív részvételét, ami pedig újabb beruházásokat vonz. Nagy, komplex projektek esetén könnyen elképzelhető, hogy az adott ország vagy más beruházó saját forrásai eltörpülnek az adott projekthez szükséges, teljes finanszírozási igény mellett: még ha sikerül is összegyűjteni a megkezdéshez szükséges tőkét, a társfinanszírozást biztosító források valamelyikének a megszűnése a teljes projekt bukásához vezethet.

A fejlesztési bankok tevékenysége – mind nemzetközi, mind állami szinten – sokat változott az évtizedek során. Az ezzel kapcsolatos viták alapvetően a „fejlődés” sajátos – elsősorban a szűkebb értelemben vett gazdasági növekedésre összpontosító – értelmezésével foglalkoznak,⁷ de ahogy egyre nagyobb számban nyilvánvalóvá váltak a fejlesztési bankok által (társ)finanszírozott fejlesztések szociális, környezeti és egyéb, káros következményei,⁸ alapvető követelménnyé vált, hogy egy adott beruházás esetén minden érintett szereplő kellő gondossággal (*due diligence*) járjon el a projekt teljes ciklusa során (tervezés, előkészítés, kivitelezés/végrehajtás, nyomon követés és ellenőrzés), beleértve az emberi jogok tiszteletben tartásának követelményét is.⁹

A gazdasági növekedéshez, a versenyképesség javításához, illetve a szegénység csökkentéséhez kapcsolódó célkitűzések mellett egyre fontosabbá váltak olyan kifejezések, mint a fenntarthatóság, az integráltság, az inkluzivitás, vagy a jó kormányzás követelménye. A tapasztalatok ugyanis sajnos azt mutatták, hogy ezek a beruházások a gazdasági-politikai szempontokon túl figyelmen kívül hagytak más következményeket, és ezzel jelentős károkat okoztak az érintett lakosságnak, valamint a környezetnek. A támogatott projektek megvalósítása valóban súlyos következményekkel járhat gazdasági, szociális és környezeti szempontból egyaránt, ami jelentősen túlmutat a morális felelősség felvetésén.¹⁰

⁷ Jonathan Cahn: Challenging the New Imperial Authority: The World Bank and the Democratisation of Development. *Harvard Human Rights Journal* 1993. 6. sz. 159-194. o.; Gunther Handl: The Legal Mandate of Multilateral Development Bank as Agents for Change toward Sustainable Development. *American Journal of International Law* 1998. 4. sz. 642-665. o.

⁸ Bruce Rich: *Mortgaging the Earth – The World Bank, Environmental Impoverishment and the Crisis of Development*. Earthscan Publications Ltd, London 1994.

⁹ Ana Sofia Barros: *Governance as responsibility, Member States As Human Rights Protectors in International Financial Institutions*. Cambridge University Press, Cambridge 2019. 200. o.

¹⁰ Mac Darrow: *Between Light and Shadow: The World Bank, the International Monetary Fund and International Human Rights Law*. Hart Publishing, Oxford 2003. 62-63. o.

Az emberi jogok súlyos és tömeges megsértésére került ugyanis sor azokban az esetekben, amikor a beruházásokkal érintett egyéneket és csoportokat – sokszor a hivatalos állami szervek aktív közreműködésével – lakóhelyük elhagyására kényszerítették, lerombolták kulturális örökségüket, vagy még súlyosabban léptek fel velük szemben. A nem megfelelő hatásvizsgálatok hiányában pedig visszafordíthatatlan károkat okoztak a természetes élőhelyekben és a környezeti rendszerek működésében.

Nemzetközi pénzügyi intézmények esetén a nemzetközi jogsértésekért fennálló felelősség kérdése elsősorban akkor merülhet fel, amikor egy szervezet segítséget vagy támogatást (*aid or assistance*) nyújt egy államnak valamely beruházás megvalósításához. Az ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottsága (*International Law Commission – ILC*) által készített, a nemzetközi szervezetek felelősségéről szóló tervezet¹¹ (ARIO) 14. cikke értelmében egy államnak vagy másik nemzetközi szervezetnek segítséget vagy támogatást nyújtó nemzetközi szervezet akkor felel az előbbieket által elkövetett jogsértésért, amennyiben tisztában van a jogsértés körülményeivel, és a cselekmény akkor is jogsértő lenne, ha ő maga követné el.¹² Mivel a nemzetközi szokásjogi szabályok korlátozottabban alkalmazandók a nemzetközi szervezetekre, mint az államokra, ezek gyakorlati alkalmazása rengeteg problematikus kérdést vet fel.¹³

A fokozódó kritikák ellenére a nemzetközi pénzügyi intézmények mandátuma szinte teljes mértékben változatlan maradt, sokáig éppen a korlátozott – gazdaságfejlesztéssel kapcsolatos – mandátumukra hivatkozva utasították el a beruházások megvalósítása során bekövetkező jogsértésekkel – különösen az emberi jogok megsértésével – kapcsolatos felvetéseket.¹⁴ Felelősségre vonásuk lehetősége ezért csak az utóbbi években merült fel komolyabban,¹⁵ az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának a *Jam kontra IFC* ügyben hozott ítéletének köszönhetően,¹⁶ amely fontos kezdőlépést jelentett a nemzetközi pénzügyi intézmények korlátozott immunitásának az elismerése felé.¹⁷ Az egyre gyakoribb és komolyabb vádakra azonban maguknak a fejlesztési bankoknak is

¹¹ Articles on the Responsibility of International Organizations, with commentaries. Report of the International Law Commission, Sixty-Third Session, April 26–June 3, July 4–August 12, UN Doc. A/66/10, 2011.

¹² Fordított helyzetben az államok viselik a nemzetközi felelősséget az ARIO 58. cikkének 1. pontja alapján, kivéve, ha tagállamról van szó, amely a szervezet szabályainak eleget téve nyújt segítséget vagy támogatást.

¹³ August *Reinisch*: Aid or Assistance and Direction and Control between States and International Organizations in the Commission of Internationally Wrongful Acts. *International Organizations Law Review* 2010. 7. sz. 77. o.

¹⁴ Natalie *Bugalski*: The Demise of Accountability at the World Bank? *American University Law Review* 2016. 1. sz. 2-6. o.

¹⁵ *Pánovics* Attila: A nemzetközi pénzügyi intézmények felelőssége az emberi jogok megsértéséért. *Acta Humana – Emberi Jogi Közlemények* 2022. 3. sz. 135. o.

¹⁶ *Jam v International Finance Corporation* 139 Supreme Court 59.

¹⁷ Marco *Simons* – MacKenna *Graziano*: *Jam v International Finance Corporation: The US Supreme Court Decision and its Aftermath*. *Business and Human Rights Journal* July 2020. 2. sz. 282-288. o.

reagálniuk kellett. Szükségessé vált a leginkább érintett személyek bevonása, a velük folytatott párbeszéd, valamint a demokratikus elvek – köztük az emberi jogok – védelmének központi elemét képező átláthatóság¹⁸ növelése érdekében a tevékenységükkel kapcsolatos információk egy részének nyilvánossá tétele, ami az „intézményi elszámoltathatóság” legfontosabb feltétele.¹⁹ Ez megköveteli a finanszírozási tevékenységükkel kapcsolatos információk – többek között a szociális és környezeti hatások értékelésének – kellő időben történő közzétételét, hogy a lehetséges kedvezményezettek, az érintett csoportok és a helyi civil szervezetek hozzáférhessenek ezekhez.

Mindezekre az igényekre válaszul mostanra ezek az intézmények a független elszámoltathatósági mechanizmusoknak (*Independent Accountability Mechanisms – IAMs*) egész hálózatát hozták létre.²⁰ Elsőként a Világbank (pontosabban az ügyvezető igazgatók testülete²²) hozott létre egy független vizsgálati panelt 1993-ban, amely pártatlan eljárás keretében állapítja meg a tényeket a hozzá beérkező panaszok esetén, amelyek szerint egyes banki műveletek nem felelnek meg az intézmény politikáinak vagy eljárásainak.²³ 2020-ban még ki is egészítették a vizsgálati testület eszköztárát, és az elszámoltathatósági mechanizmus keretében létre hoztak egy vitarendezési szolgálatot (*Dispute Resolution Service*), amely 2021 júliusában meg is kezdte a működését.²⁴ A Világbank vizsgálati panelje (*World Bank Inspection Panel*) az elszámoltathatósági mechanizmusok közé sorolja az Európai Beruházási Bank (a továbbiakban: EBB) panaszkezelési mechanizmusát (*Complaint Mechanism – EIB-CM*) és az Európai Ombudsmant is.²⁵

¹⁸ Az Európai Parlament 2022. július 7-i (2023/C 47/18) állásfoglalása az Európai Beruházási Bank pénzügyi tevékenységéről – 2021. évi jelentés (2021/2203(INI)), 33. pont

¹⁹ David M. Ong: Shared Responsibility or Institutional Accountability? Continuing Conceptual and Enforcement Issues for Grievance Mechanisms of Public and Private International Financial Institutions. In: *Frontiers in International Environmental Law: Oceans and Climate Challenges, Essays in Honour of David Freestone* (szerk. Richard Barnes – Ronán Long). Brill, 2021. 120-124.

²⁰ Daniel Bradlow: Private Complainants and International Organizations: A Comparative Study of the Independent Inspection Mechanisms in International Financial Institutions. *Georgetown Journal of International Law* 2005. 2. sz. 403-491. o.

²¹ Afrikai Fejlesztési Bank: független felülvizsgálati mechanizmus (*Independent Review Mechanism*), Ázsiai Fejlesztési Bank: elszámoltathatósági mechanizmus (*Accountability Mechanism*), Ázsiai Infrastrukturális Fejlesztési Bank: projekt által érintett emberek mechanizmusa (*Project-affected People's Mechanism*), EBRD: független projekt-elszámoltathatósági mechanizmus (*Independent Project Accountability Mechanism*), Amerika-közi Fejlesztési Bank: független konzultációs és vizsgálati mechanizmus (*Independent Consultation and Investigation Mechanism*) stb.

²² Board of Executive Directors

²³ Accountability at the World Bank, The Inspection Panel – 10 Years On. The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, Washington 2003. 2-3. o.

²⁴ World Bank Enhances Its Accountability. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/03/09/world-bank-enhances-its-accountability> (2023.03.11.).

²⁵ About Us. <https://www.inspectionpanel.org/about-us/independent-accountability-network> (2023.03.11.).

3. AZ EURÓPAI BERUHÁZÁSI BANK ELSZÁMOLTATHATÓSÁGA

3.1. Az Európai Unió és az Aarhusi Egyezmény

Az említett nemzetközi pénzügyi intézmények tevékenységének a hatása az emberi jogok érvényesülésére önmagában összetett jogi és azon túlmutató²⁶ problémákat vet fel. Még bonyolultabb összefüggéseket jelent a környezettel kapcsolatos emberi jogi következmények vizsgálata, miközben ezeknek a nemzetközi pénzügyi intézményeknek is tekintettel kell lenniük a környezetvédelmi jog folyamatos fejlődésére, aminek háttérében a környezeti rendszerek folyamatos degradációja és az éghajlatváltozás elleni erőfeszítések – egyre nyilvánvalóbb – sikertelensége, mint legfőbb motiváció áll. Ennek egyik legutóbbi példája 2022. július 28-án a „tiszt, egészséges és fenntartható környezethez való jog” (*the right to a clean, healthy, and sustainable environment*), mint globális emberi jog deklarálása volt az ENSZ Közgyűlése részéről.²⁷

A környezethez való jog gyakorlati érvényesítésének leghatékonyabb módja a procedurális jellegű környezeti jogok (környezeti információkhoz való hozzáférés, környezeti döntéshozatalban való részvétel, igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés környezeti ügyekben) biztosítása, amelyek összefoglalását az első Riói Konferencián született, Környezetről és Fejlődésről szóló Nyilatkozat 10. elve tartalmazta. Ez jelentette a kiindulópontot az Aarhusi Egyezmény²⁸ elfogadásához 1998-ban, amely 2001-ben lépett hatályba,²⁹ és modellként szolgált a 2018. március 4-én Escazúban (Costa Rica) aláírt regionális megállapodáshoz, amely – a 2021. április 22-én történt hatályba lépésétől kezdve – Latin-Amerikában és a Karib-térségben is biztosítja a nyilvánosság részvételét környezeti ügyekben.³⁰

Az Aarhusi Egyezmény 1. cikke egyértelműen deklarálja, hogy a környezeti jogok garantálására „a jelen és jövő generációkban élő minden egyén azon jogának védelme érdekében” van szükség, „hogy egészségének és jólétének megfelelő környezetben éljen”.³¹ Az Egyezmény 9. cikke tartalmazza az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréssel kapcsolatos rendelkezéseket. Ennek (3) bekezdése megköveteli, hogy a nyilvánosság azon tagjai számára, akik megfelelnek a felek jogrendszerében lefektetett kritériumoknak (amennyiben vannak ilyenek),

²⁶ Bahram Ghazi: *The IMF, the World Bank Group and the Question off Human Rights*. Transnational Publishers, Ardsley 2005.

²⁷ UN Doc A/76/L.75; a közgyűlési határozat elfogadására ellenszavazat nélkül, 161 igen szavazattal, 8 tartózkodás ellenében került sor.

²⁸ United Nations, Treaty Series, vol. 2161. 447. o.

²⁹ Magyarországon a 2001. évi LXXXI. törvénnyel került kihirdetésre.

³⁰ Attila Pánovics: *The Escazú Agreement and the Protection of Environmental Human Rights Defenders*. Pécs *Journal of International and European Law* 2021. 1. sz. 33. o.

³¹ Convention on Access To Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Enviromental Matters. <https://unece.org/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf> (2023.03.12.).

biztosított legyen a közigazgatási és bírósági eljárásokhoz való hozzáférés, hogy megtámadhassák magánszemélyek és hatóságok olyan lépéseit és mulasztásait, amelyek ellentmondanak a környezetre vonatkozó rendelkezéseknek. Az Egyezmény részes feleinek jelentős mozgástere van abban, hogy konkrétan milyen jogorvoslati eljárásokat biztosítanak (pl. milyen eljáró szerveket jelölnek ki), de a 9. cikk (4) bekezdése értelmében minden esetben „elégéses és hatékony” jogorvoslatot kell nyújtaniuk.

Az EU már az ARIÓ előkészítésével kapcsolatban tett észrevételeinél többször „meglehetősen sajátos nemzetközi szervezetként” (*a rather specific international organization*³²) jellemezte magát, amely jóval meghaladja a klasszikus nemzetközi szervezetek szokásos paramétereit.³³ Az Európai Unió (akkoriban Európai Közösség) az Aarhusi Egyezmény aláírásakor fontosnak tartotta külön hangsúlyozni, hogy annak rendelkezéseit a saját intézményeire és szerveire is alkalmazni fogja,³⁴ ennek érdekében született 2006-ban az ún. Aarhus Rendelet,³⁵ amely egységes szabályokat ír elő az említett környezeti jogok érvényesülésével kapcsolatban.

3.2. Az Európai Beruházási Bank

Az EBB-t a Római Szerződés hozta létre, hogy az Európai Gazdasági Közösség (EGK) céljainak elérése érdekében megkönnyítse a beruházási programok finanszírozását. A Bank nyereségszerzési cél nélkül működik, és különféle befektetési eszközök (például hitelek, tulajdonrészek, biztosítékok, kockázatmegosztási eszközök és tanácsadási szolgáltatások) révén segíti elő különböző projektek finanszírozását a gazdaság valamennyi ágazatában.

Megalapítása óta önálló jogi személyiséggel rendelkezik, és képesnek kell lennie arra, hogy teljes függetlenséggel (*complete independence*) végezhesse a tevékenységét a pénzügyi piacokon is.³⁶ Kezdetől fogva szorosan együttműködik más nemzeti és nemzetközi pénzügyi intézményekkel, különösen az IBRD-vel, amely egyfajta modellként is szolgált az EBB létrehozásához.³⁷ Az ún. „EBB-

³² Comments and observations received from international organizations. UN Doc A/CN.4/568 and Add.1 (17 March and 12 May 2006). 127. o.

³³ Molnár Tamás: Leválás, majd saját képre formálás: az Európai Unió és a nemzetközi jog fejlesztése, különös tekintettel az ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottság munkájára. In: A nemzetközi jog, az uniós jog és a nemzetközi kapcsolatok szerepe a 21. században, Tanulmányok Valki László tiszteletére (szerk. Kajtár Gábor – Sonnevend Pál). ELTE Eötvös Kiadó, Budapest 2021. 383. o.

³⁴ 13. Convention on Acces to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Enviromental Matters. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XXVII-13&chapter=27 (2023.03.14.).

³⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 1367/2006/EK rendelete (HL L 264., 2006.9.25., 13. o.)

³⁶ L. a 85/86. sz., Bizottság kontra EBB Kormányzótanácsa ügyben, 1988. március 3-án hozott ítélet (EU:C:1988:110) 28. pontját.

³⁷ Az EBB által elsőként aláírt hitelszerződések három olyan projektet érintettek Olaszországban, amelyekhez az IBRD is biztosított pénzügyi segítséget; l. Éric Bussière – Michel Dumoulin – Émilie Willaert:

csoportot” (*EIB Group*) jelenleg a Bank, az Európai Beruházási Alap (EBA)³⁸ és az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA)³⁹ alkotja.

Az EBB saját forrásokkal és költségvetéssel rendelkezik; ez az egyetlen olyan nemzetközi pénzügyi intézmény, amely teljes mértékben a tagállamok tulajdonában van,⁴⁰ a tagjainak a száma tehát sokkal korlátozottabb, mint a legismertebb multilaterális fejlesztési bankoknak, a tevékenysége azonban messze túlterjed az Unió területén.⁴¹ Más nemzetközi pénzügyi intézményekhez képest az EBB jóval magasabb tőkeáttételű pénzügyi tevékenységet végez ebből a szempontból: több mint 70 milliárd eurót ruházott be az EU-n kívül a 2012 és 2022 közötti évtizedben. Jelenleg több mint 160 országban tevékenykedik, és az 1958-as létrehozása óta több mint 1000 milliárd eurót fektetett be különböző projektekbe.⁴²

Az EBB nemcsak a mérlegfőösszege és az általa kihelyezett pénzügyi források nagysága miatt emelkedik ki a multilaterális fejlesztési bankok közül, hanem a sajátos kettős természete okán is, hiszen egyrészt független pénzügyi intézmény, másrészt az Unió egyik szerve is,⁴³ „az EU természetes partnere a pénzügyi eszközök végrehajtásában”.⁴⁴ Tevékenységét teljes mértékben az uniós előírások és politikák vezérlik: az Európai Unió működéséről szóló Szerződés (EUMSz.) 309. cikke értelmében az EBB feladata, hogy a tőkepiac igénybevételével és saját forrásai felhasználásával hozzájáruljon az Unió belső piacának kiegyensúlyozott és egyenletes fejlődéséhez. Az EBB az uniós és tagállami költségvetések megterhelése helyett a nemzetközi pénzpiacokon történő kötvénykibocsátással teremt elő pénzeszközöket. Mivel kiváló (AAA) hitelminősítéssel rendelkezik, nagyon kedvező kamatok mellett jut forrásokhoz, amelyeket előnyös feltételekkel tud továbbadni az ügyfelei számára.

The Bank of the European Union (The EIB, 1958-2008). European Investment Bank Imprimerie Centrale, Luxembourg 2008.

³⁸ Az EBA a mikro-, kis- és középvállalkozások támogatására irányuló kockázatfinanszírozásra szakosodott. Részvényesei az EBB, az Európai Bizottság, valamint állami és magánszektorba tartozó bankok és más pénzügyi intézmények.

³⁹ Az ESBA 2015-ben az európai beruházási terv keretében jött létre azzal a céllal, hogy az uniós költségvetés és más közpénzekből származó források felhasználásához nyújtott segítség révén magánberuházásokat mozgósítson az EU-ban folytatott projektek széles köréhez (infrastruktúra, kutatás és innováció, oktatás, egészségügy, információs és kommunikációs technológia). Különálló pénzügyi eszköz, amelyet az EBB külön számlán kezel.

⁴⁰ Az egyes tagállamok részesedése az EBB tőkéjében a csatlakozásuk időpontjában a EU n belül fennálló gazdasági súlyukon alapul (GDP-ben kifejezve).

⁴¹ Daniel D. *Bradlow* – David B. *Hunter*: *International Financial Institutions and International Law*. Kluwer Law International BV, The Netherlands 2010. 3. o.

⁴² Az EBB-ről dióhéjban. Európai Beruházási Bank, Luxembourg 2023. https://www.eib.org/attachments/lucalli/20220244_eib_at_a_glance_hu.pdf (2023.03.15.).

⁴³ Zsolt *Halász*: *The European Investment Bank, An EU Institution Facing Challenges and Providing Real European Added Value*. *Hungarian Yearbook of International and European Law* 2019. 1. sz. 327. o.

⁴⁴ Az Európai Parlament 2021. július 7-i (2022/C 99/03) állásfoglalása az Európai Beruházási Bank pénzügyi tevékenységéről – 2020. évi jelentés (2020/2124(INI)), preambulum C pont.

Az Unió az Európai Bizottság által kezelt költségvetési garanciát nyújt az EBB által az EU külső politikai célkitűzéseinek támogatása érdekében, az Unión kívül végrehajtott finanszírozási műveletek többségével kapcsolatos kockázatok fedezésére,⁴⁵ ami hatékony eszköz az uniós költségvetési források és az EBB saját forrásainak kombinálására.⁴⁶ Ezen túl az EBB saját kockázatára, illetve külön megbízás alapján is finanszíroz az Unión kívüli, befektetés kategóriájába tartozó műveleteket, valamint egyéb tevékenységeket. Az EBB külső műveleteihez nyújtott uniós garancia kulcsszerepet játszik abban, hogy összhangot lehessen biztosítani az EBB pénzügyi struktúrája és a harmadik országok felé irányuló hitelnyújtás jelentősen nagyobb kockázata között, figyelembe véve a Banknak adott nemzetközi hitelminősítés megőrzésének szükségességét is a pénzügyi piacokon.⁴⁷

A Bankot az EUMSz. 308. cikke alapján saját szervei irányítják és igazgatják. Legfőbb döntéshozó testületei a Kormányzótanács (*Board of Governors*), az Igazgatótanács (*Board of Directors*) és az Igazgatási Bizottság (*Management Committee*). A Kormányzótanács hatáskörébe lényegében a tulajdonosi döntések meghozatala tartozik,⁴⁸ tagjai a tagállamok illetékes miniszterei (rendszerint a pénzügyminiszterek). Az EBB alapokmányát a Lisszaboni Szerződéshez csatolt (5.) jegyzőkönyv tartalmazza. Ennek értelmében a Kormányzótanács határozza meg az Unió céljaival összhangban a Bank hitelpolitikájára vonatkozó általános irányelveket,⁴⁹ valamint az EBB feladatának keretein belül végzett finanszírozási műveletekre vonatkozó elveket,⁵⁰ továbbá jóváhagyja az éves beszámolókat. Határoz a tőke emeléséről, valamint az EBB részvételéről az Unión kívüli finanszírozási műveletekben.

A finanszírozási tevékenység, illetve a forrásbevonás szempontjából is az Igazgatótanács az EBB legfontosabb döntéshozó testülete. Gondoskodik a Bank megfelelő igazgatásáról és biztosítja az ügyvezetés összhangját a Szerződés rendelkezéseivel, valamint a Kormányzótanács által megállapított általános irányelvekkel.⁵¹ Határoz a hitelekről, a kölcsönfelvételi programokról, és egyéb finanszírozási kérdésekről. Az Igazgatótanács 28 tagja közül 1-1 főt a tagállamok,

⁴⁵ L. az Unión kívüli beruházási projekteket támogató finanszírozási műveletek veszteségeinek fedezésére az Európai Beruházási Banknak nyújtott uniós garanciáról szóló, 2014. április 16-i (EU) 466/2014/EU határozat (3) preambulumbekzdését (HL L 135., 2014.5.8., 1-20. o.).

⁴⁶ A garancia függő kötelezettségvállalást (kockázatvállalást) jelent, de nem jár azonnali pénzfelhasználással. Megfelelő konstrukció esetén mozgósítja a piaci finanszírozást, és jól kombinálható az állami szinten rendelkezésre álló támogatási keretekkel, megsokszorozva a felhasznált források pénzügyi hatását.

⁴⁷ COM(2013) 293 final, 2013.5.23., 2. o.

⁴⁸ A jegyzett tőke felemelése, a finanszírozási műveletek alapelveinek meghatározása, az éves mérleg és eredménykimutatás elfogadása, az Igazgatótanács és az Igazgatási Bizottság tagjainak kinevezése, az EBB eljárási szabályzatának elfogadása stb.

⁴⁹ 7. cikk (2) bek.

⁵⁰ 7. cikk (3) bek. b) pont.

⁵¹ 9. cikk (1) bek.

egyedül pedig az Európai Bizottság jelöl. Az Igazgatótanács ellenőrzése mellett működő Igazgatási Bizottság állandó szervként, heti szinte ülésével felügyeli a Bank mindennapos működését, előkészíti az Igazgatótanács határozatait, és biztosítja azok végrehajtását.⁵²

3.3. Az EBB környezetvédelmi tevékenysége

Nemzetközi szinten az EBB a klímavédelmi törekvések és a környezeti fenntarthatóság egyik legnagyobb támogatója. Már az 1970-es évek első felében elkezdett foglalkozni a környezetvédelmi szempontok érvényesítésével;⁵³ 2015 óta hozzájárul az Uniónak a Párizsi Megállapodás, valamint ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok elérése érdekében tett erőfeszítéseikhez, 2019-től pedig jelentős szerepet játszik az Európai Zöld Megállapodás végrehajtásában. Az Európai Zöld Megállapodás már 2019-ben előre vetítette, hogy az EU vezető szerepet kíván vállalni egy olyan pénzügyi rendszer kialakításában, amely kiemelten kezeli azokat a pénzügyi és tőkeáramlásokat, amelyek a zöld beruházások felé irányulnak. Ennek érdekében támaszkodni fog a fenntartható finanszírozással foglalkozó nemzetközi platformra, amelynek feladata az ilyen finanszírozási kezdeményezésekkel kapcsolatos erőfeszítések összehangolása.

Mivel a „fenntartható beruházások” fogalma az uniós jogban is tárgyban van meghatározva,⁵⁴ a beruházások csak akkor tekinthetők fenntarthatónak, ha a társadalmi és környezeti célkitűzésekkel összhangban figyelembe veszik a jelentős károkozás elkerülésének (*Do No Significant Harm – DNSH*) elvét. Az EBB is elkötelezte magát, hogy az éghajlatpolitikai fellépések és a környezeti fenntarthatóság nyomon követésére vonatkozó módszertanát összehangolja az uniós taxonómiai rendeletben meghatározott kerettel,⁵⁵ beleértve a DNSH-elv beépítését is minden műveletébe.

Az EBB Igazgatótanácsa már az Európai Zöld Megállapodás⁵⁶ nyilvánosságra hozatala előtt, 2019 novemberében döntést hozott arról, hogy fokozza az éghajlat és a környezet védelme iránti elkötelezettségét, amivel a Bank nem egyszerűen a klímaváltozás elleni fellépést támogató uniós szervvé, hanem deklaráltan az EU „klímabankjává” vált. Ennek keretében vállalta, hogy 2025-re megduplázza, vagyis

⁵² Az Igazgatótanács minősített többséggel hozott határozatával egyes feladatait át is ruházhatja az Igazgatási Bizottságra.

⁵³ The EIB at the origins of a European environmental policy. <https://institute.eib.org/2022/12/the-eib-at-the-origins-of-a-european-environmental-policy/> (2023.03.12.).

⁵⁴ L. a pénzügyi szolgáltatási ágazatban a fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételekről szóló (EU) 2019/2088 rendelet (HL L 317., 2019.12.9., 1-16. o.) 2. cikk 17. pontját.

⁵⁵ A fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról szóló (EU) 2020/852 rendelet (HL L 198., 2020.6.22., 13-43. o.)

⁵⁶ Communication from the Commission: The European Green Deal. COM(2019)640 final, Brussels, 11.12.2021.

25%-ról 50%-ra emeli a saját célszámát.⁵⁷ Ehhez képest 2022-ben a Bank összes finanszírozási tevékenységén belül a kifejezetten klíma- és környezetvédelmi célú támogatás elérte a 36,5 milliárd eurót, ami 58%-os aránynak felel meg.⁵⁸

A befektetők és a vállalkozások természetesen joggal várják el a segítséget a fenntartható beruházások azonosításához, illetve a vonatkozó információk hitelességének biztosításához. A nemzetközi pénzügyi intézmények – és azon belül a multilaterális fejlesztési bankok – jó példával járhatnak elől abban, hogy miként lehet az éghajlattal és a környezettel kapcsolatos információk közzétételével minél teljesebb körű tájékoztatást nyújtani az általuk (társ)finanszírozott beruházások fenntarthatóságáról, csökkentve a pénzügyi piacok zavarait, valamint az ún. „zöldrefestés” (*greenwashing*) kockázatát. Erre nem csupán a befektetők, hanem a beruházásokkal érintett nyilvánosság tagjainak a döntések meghozatalába történő bevonása érdekében is egyre nagyobb szükség van.

Az EBB klímabanki ütemterve egy ötéves terv, amely részletezi, hogy a Bank miként fogja teljesíteni az éghajlattal és a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos kötelezettségvállalásait. A 2021 és 2025 közötti időszakra vonatkozó ütemterv 2020-ban történt közzététele mérföldkőnek tekinthető, hiszen az EBB az első olyan multilaterális fejlesztési bank, amely az általa finanszírozott projektek éghajlati hatásán túl figyelembe veszi a hitelfelvevők tágabb tevékenységét is. A keretrendszer biztosítja, hogy az EBB által finanszírozott projektek igazodjanak a Párizsi Megállapodáshoz, és a partnerek lépéseket tegyenek üzleti tevékenységük dekarbonizációja és az éghajlatváltozás hatásaival szembeni reziliencia erősítése felé. Az új kezdeményezés keretében a Bank technikai támogatást kínál a magasabb kibocsátású vállalati hitelfelvevőknek és pénzügyi közvetítőknek, hogy segítse őket a Párizsi Megállapodás céljainak teljesítésében.

Az EBB 2022-ben elfogadott, új környezeti és társadalmi fenntarthatósági kerete (*Environmental and Social Sustainability Framework – ESSF*) biztosítja a társadalmi és környezeti (ezen belül kiemelten az éghajlati) fellépések erőteljesebb és szisztematikusabb integrációját, beleértve a hatások és fejlesztési eredmények nyomon követését és a vonatkozó jelentéstételt.⁵⁹ Valamennyi projekt esetében teljesíteni kell a Bank szociális és környezetvédelmi elvárásait is (*Social and Environmental Standards*).⁶⁰

⁵⁷ EIB Group Climate Bank Roadmap 2021-2025 – Position paper. European Investment Bank, 2020. 3. o. https://www.euractiv.com/wpcontent/uploads/sites/2/2020/06/final_eib_group_cbr_position_paper_15_06_2020.pdf (2023.03.18.).

⁵⁸ Climate and environmental sustainability. <https://www.eib.org/en/about/priorities/climate-action/index.htm> (2023.03.19.).

⁵⁹ Az innovatív válasz – Az Európai Beruházási Bank 2021. évi tevékenységi jelentése. Európai Beruházási Bank, 2022. 31. o. https://www.eib.org/attachments/publications/eib_activity_report_2021_hu.pdf (2022.03.25.).

⁶⁰ European Investment Bank. Environmental and Social Standards. 2 February 2022. Európai Beruházási Bank, 2022. https://www.eib.org/attachments/publications/eib_environmental_and_social_standards_en.pdf (2022.03.25.).

3.4. Az EBB és az Aarhus Rendelet szerinti belső felülvizsgálati eljárás

Mivel az EBB részvényesei az uniós tagállamok, elsősorban feléjük tartozik elszámolással. Az elszámoltathatóságot azonban egyéb mechanizmusok is biztosítják, ami szintén egyedülálló sajátosság a multilaterális fejlesztési bankok között. Az EBB-vel kapcsolatban sajátos vizsgálati mechanizmusnak tekinthető az Európai Parlament által választott Európai Ombudsman, aki független és pártatlan uniós szervként az EU intézményei és egyéb szervei – döntően az Európai Bizottság⁶¹ – által elkövetett hivatali visszasságokkal kapcsolatban hozzá benyújtott panaszok kivizsgálásával foglalkozik, valamint rendszerszintű problémákat tár fel az uniós intézményrendszer működésével összefüggésben. Az Ombudsman 2020-ban vizsgálatot indított azzal kapcsolatban, hogy az EIB megfelelő környezeti információkat szolgáltat-e az általa finanszírozott projektekről,⁶² 2021-ben pedig levélben fordult az EBB-hez azzal kapcsolatban, hogy tegyen közzé több információt e projektek környezeti hatásairól.⁶³ Ezen kívül az Aarhusi Egyezmény Megfelelési Bizottsága (*Aarhus Convention Compliance Committee – ACCC*) is vizsgálhatja az EBB finanszírozási tevékenységét.⁶⁴

Külön vizsgálandó az EU Bíróságának a szerepe, hiszen az EGK-Szerződés már eredetileg is a keresetek és eljárások olyan teljes rendszerét hozta létre, amelynek célja az volt, hogy biztosítsa a közösségi intézmények és szervek által hozott jogi aktusok jogszerűségére vonatkozó felülvizsgálat lehetőségét.⁶⁵ Az EUMSZ. 271. cikkének c) pontja szerint azonban az EBB Igazgatótanácsa által hozott határozatok ellen kizárólag az EBB alapokmánya 19. cikkének (2) és (5)-(7) bekezdéseiben foglalt eljárási szabályok megsértésére történő hivatkozással indítható kereset.⁶⁶ Ez a rendelkezés kizárja az Igazgatótanács határozatainak – akár közvetlen, akár közvetett – érdemi felülvizsgálatát, mivel egyértelműen korlátozza az EU Bíróságának hatáskörét az EUMSZ. 263. cikkéhez képest.⁶⁷ Az EUMSZ., mint uniós elsődleges jogforrás természetesen elsőbbséget élvez az

⁶¹ Az európai ombudsman 2021-ben lefolytatott vizsgálatai a következő intézményeket érintették. <https://www.ombudsman.europa.eu/hu/multimedia/infographics/hu/113> (2022.03.25.).

⁶² 1065/2020/PB. sz. üg

⁶³ Preliminary findings on how the European Investment Bank discloses environmental information in relation to projects it finances directly. <https://www.ombudsman.europa.eu/en/doc/preliminary-finding/en/142831> (2022.03.25.).

⁶⁴ L. pl. az ACCC 2009. április 3-i megállapításait és ajánlásait a Civil Alliance for the Protection of the Bay of Vlora (Albania) kontra Európai Közösség ügyben (ACCC/C/2007/21, ECE/MP.PP/C.1/2009/2/Add.1, 26. pont).

⁶⁵ L. a C-15/00. sz. Bizottság kontra EBB ügyben, 2003. július 10-én hozott ítélet (EU:C:2003:396) 75. pontját.

⁶⁶ Ezek értelmében az EBB-nek tájékoztatnia kell a tagállamokat és az Európai Bizottságot a finanszírozási kérelmekről, és a Bizottság vagy az EBB Igazgatási Bizottságának kedvezőtlen véleménye esetén egyhangú határozatra van szükség a finanszírozáshoz (ha mindkét vélemény kedvezőtlen, akkor nem is engedélyezhető a finanszírozás).

⁶⁷ Mivel az EBB Igazgatási Bizottsága a harmadik személyek vonatkozásában joghatások kiváltására irányuló határozatoknak csak az előkészítéséért felel, ezért az általa elfogadott aktusok bírósági felülvizsgálatára egyáltalán nincs lehetőség.

EU nemzetközi kötelezettségeivel szemben, az említett rendelkezése azonban nem zárja ki az Igazgatótanács által hozott határozatok EBB által történt jogi minősítésének az EU Bírósága által történő felülvizsgálatát (amikor tehát nem arról kell dönteni, hogy a vitatott határozat jogszerű vagy megalapozott volt-e, hiszen az Igazgatótanács határozata a felülvizsgálat eredményétől függetlenül hatályban marad).⁶⁸

Annak ellenére, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartájának 37. cikke nem deklarálja a környezethez való jogot, az EU esetében a panaszkezelési mechanizmusok korlátozott hatékonyságát némileg ellensúlyozza az Aarhus Rendelettel bevezetett belső felülvizsgálati mechanizmus, amelynek elfogadására az Európai Közösségnek az Aarhusi Egyezményhez történő csatlakozása miatt került sor.⁶⁹ Mivel az Egyezmény alapján a részes feleknek garantálniuk kell – többek között – az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést környezeti ügyekben, uniós szinten bevezetésre került egy új eljárás, amely kiegészíti a bírósági felülvizsgálat átfogó rendszerét. Ennek keretében a rendelet 11. cikkében előírt feltételeknek megfelelő nem kormányzati szervezetek (NGO-k) indokolt kérelem útján kezdeményezhették egy „igazgatási aktus”⁷⁰ belső felülvizsgálatát annál az uniós intézménynél vagy szervnél, amely azt a „környezetvédelmi jog alapján”⁷¹ elfogadta. A kifogásolt jogi aktust kibocsátó szerv tehát lehetőséget kapott a korábbi döntése felülvizsgálatára vagy a fellépésre, a belső felülvizsgálat iránti kérelem sikertelensége esetén pedig biztosított a lehetőség az érintett NGO-k számára, hogy az EUMSZ. rendelkezéseivel összhangban eljárást indítsanak az EU Bíróságán.⁷²

Az Aarhus Rendelet 2. cikk (1) bekezdés c) pontja értelmében az uniós intézmények és szervek közé tartozik bármely – az EU-Szerződések által vagy azok alapján alapított – közintézmény, szerv, hivatal vagy ügynökség, ha nem bírói vagy jogalkotói minőségben járnak el. Ennek megfelelően az EBB Igazgatótanácsa által elfogadott intézkedésekkel szemben nem csak a tagállamok vagy a Bizottság indíthatnak keresetet⁷³ az EUMSZ. 263. cikkében meghatározott feltételek mellett,⁷⁴ hanem az Aarhus Rendelet 10. cikke alapján belső felülvizsgálat

⁶⁸ L. Kokott főtanácsnok indítványának 73. pontját a C-212/21. P. és C-223/21. P. sz. EBB és Bizottság kontra ClientEarth egyesített ügyben (EU:C:2022:1003).

⁶⁹ 2005. február 17-i 2005/370/EK tanácsi határozat (HL L 124., 2005.5.17. 1. o.).

⁷⁰ A rendelet 2. cikk (1) bekezdés g) pontja értelmében az „igazgatási aktus” az uniós intézmény vagy szerv által elfogadott olyan nem jogalkotási aktus, amely jogi és külső hatással bír, és amely olyan rendelkezéseket tartalmaz, amelyek ellentétesek a 2. cikk (1) bekezdésének f) pontja értelmében vett környezetvédelmi joggal.

⁷¹ Ahogy azt a Bíróság is megerősítette, a „környezetvédelmi jognak” az Aarhus Rendeletben meghatározott fogalmát főszabály szerint igen tágan kell értelmezni; l. a T-33/16. sz., TestBioTech kontra Bizottság ügyben, 2018. március 14-én hozott ítélet (EU:T:2018:13) 46. pontját.

⁷² L. az Aarhus Rendelet 12. cikkét.

⁷³ *Osztoivits* András: EU-jog (Harmadik, aktualizált és bővített kiadás). HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2021. 176. o.

⁷⁴ Az 263. cikk (2) bekezdése hatáskör hiánya, lényeges eljárási szabályok megsértése, az EU-Szerződések vagy az alkalmazásukra vonatkozó bármely jogi rendelkezés megsértése, illetve hatás-

íránti kérelmet benyújtó NGO-k is (amennyiben a belső felülvizsgálat íránti kérelmük elutasításra került). A belső felülvizsgálati mechanizmus és az érintett NGO-k számára biztosított, utólagos keresetindítási lehetőség⁷⁵ szükségességét alátámasztja az Alapjogi Charta 47. cikk (1) bekezdésében foglalt hatékony jogorvoslathoz való alapvető jog is.

A Törvényszék a T-9/19. sz. ügyben mondta ki, hogy a Bank Igazgatótanácsának határozata, amely véglegesen meghatározza az álláspontját egy konkrét projekt finanszírozás útján történő támogathatóságáról, annak szociális és környezeti következményeit illetően, belső felülvizsgálati mechanizmus tárgya lehet. Ebben az esetben tehát nem ideiglenes véleményről vagy olyan közbenső határozatról van szó, amelynek célja az Igazgatótanács végleges döntésének az előkészítése (bár az Igazgatási Bizottságnak ezt követően még meg kell vizsgálnia a finanszírozási művelet egyes olyan technikai, gazdasági és pénzügyi szempontjait, amelyekről a kölcsön nyújtása függ), mert a projektgazda számára már lehetővé teszi, hogy megtegye a kölcsön formalizálásához szükséges, következő lépéseket. A határozat tehát harmadik személyre nézve végleges joghatásokkal járt.⁷⁶

4. ZÁRÓ GONDOLATOK

Az utóbbi években egyre dominánsabbá válik olyan beruházások finanszírozásának az igénye, amelyek elősegítik a környezeti szempontból előnyös („fenntartható”), alacsony CO₂-kibocsátású, a természeti erőforrások észszerű felhasználását biztosító gazdaságra történő áttérést. Ezzel elkerülhetővé válik, hogy az országok végérvényesen beleragadjanak a lineáris gazdasági modellre jellemző, magas CO₂-kibocsátással és szennyezéssel járó, a természeti erőforrásokat pazarló környezethasználatba. Az ún. körforgásos gazdaságra (*circular economy*) történő áttéréshez szükséges „zöld átállás” mostanra széles körben elterjedt, egyre sürgetőbb célkitűzéssé vált, amelynek megvalósításához a köz- és magánszereplők rendelkezésére álló pénzügyi források mozgósítására van szükség.⁷⁷

Az EBB az éghajlatpolitikai intézkedések egyik legnagyobb finanszírozója a világon. Élen jár a fenntartható finanszírozással kapcsolatos követelmények elterjesztésében, működési modellként történő elfogadtatásában, és példát mutat más multilaterális fejlesztési bankok számára az elszámoltathatóság tekintetében is. Az Európai Unió sajátos jogrendjének köszönhetően az EBB intézményi

körrel való visszaélés miatt teszi lehetővé a keresetindítást.

⁷⁵ Az Aarhus Rendeletet a 2021. október 6-án elfogadott, (EU) 2021/1767 rendelettel (HL L 356., 2021.10.8., 1. o.) módosították.

⁷⁶ T-9/19. sz., ClientEarth kontra Európai Beruházási Bank ügyben, 2021. január 27-én hozott ítélet (EU:T:2021:42, 168-171. pont).

⁷⁷ Becslések szerint a fejlődő országoknak több mint 2000 milliárd (2 billió) euró összegű beruházásokra lenne szükségük éves szinten, hogy teljesíteni tudják az ENSZ fenntartható fejlődési célkitűzéseit, valamint a Párizsi Megállapodás törekvéseit az éghajlatváltozás kezelése érdekében.

elszámoltathatósága többféle mechanizmus alkalmazását is lehetővé teszi; az Aarhusi Egyezmény által megkövetelt igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés környezeti ügyekben (az Aarhus Rendeleten keresztül) végső soron a Bank bizonyos döntéseinek az EU Bírósága általi felülvizsgálatához is vezethet, ami egyedülálló lehetőség egy multilaterális fejlesztési bank esetén. Az intézményi elszámoltathatóság végső soron a felelősség megállapításához is elvezethet a jövőben, ez az út azonban sajnos jogsértésekkel van kikövezve, de megfelelő értelmezési keretet nyújt hozzá a Nemzetközi Jogi Bizottság 2011-ben született tervezete, amely több mint egy évtizede biztosítja az alapot a nemzetközi szervezetek felelősségével kapcsolatos vitákhoz.